

Κάλεσμα για την ανάπτυξη της Εθνική Στρατηγική για τα Δάση (Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας)

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας σε συνεργασία με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων, καλούν τα κόμματα, τους κοινωνικούς, οικονομικούς και επιστημονικούς φορείς και όλους τους πολίτες να πάρουν μέρος στη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση. Μιας στρατηγικής σημαντικής κυρίως για τη χώρα, αλλά και όσους εργάζονται ή θα εργαστούν για την προστασία και διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας.

Για μια μεσογειακή δασοπονία

Η οικονομική και κοινωνική συγκυρία των αρχών του 20^{ου} αιώνα και των αμέσως επόμενων δεκαετιών υποχρέωσε τη δασική πολιτική στην Ελλάδα να εστιάσει σε βασικά έργα υποδομής που είχε ιδιαίτερη ανάγκη η χώρα, όπως η αντιπλημμυρική προστασία και το οδικό δίκτυο, η οργάνωση της Δασικής Υπηρεσίας και η παραγωγή ξυλείας, η προσφορά εργασίας στους ορεινούς και παραδασόβιους πληθυσμούς, ιδιαίτερα μετά την καταστροφική δεκαετία του 1940. Αξιοποιώντας τις γνώσεις και την εμπειρία από τις ανεπτυγμένες τότε δασοπονικά χώρες, κυρίως της Κεντρικής Ευρώπης, οι Έλληνες δασολόγοι από τη δεκαετία του '20 και μετά, οργάνωσαν τη Δασική Υπηρεσία, αντιμετώπισαν σε μεγάλο βαθμό τα ιδιαίτερα πιεστικά χειμαρρικά φαινόμενα και δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για σταδιακή αύξηση της παραγωγής και της ποιότητας της ξυλείας για διάφορες χρήσεις. Η Δασική Υπηρεσία συνέβαλλε επίσης αποφασιστικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην ορεινή και ημιορεινή χώρα και ουσιαστικά έθεσε τις βάσεις για την μετέπειτα ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού, παρότι αυτοί δεν ήταν οι κύριοι στόχοι της διαχείρισης. Η μακρόχρονη, όμως, αδυναμία της Πολιτείας να ασκήσει ολιστικές πολιτικές, να έχει μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και να οριοθετήσει το δασικό οικοσύστημα με την κύρωση δασικών χαρτών, μετέτρεψαν τα δάση από εν δυνάμει παραγωγικό και αναπτυξιακό τομέα της οικονομίας, σε τομέα καταπατήσεων, αποσπασματικών δράσεων και παρεμπόδισης αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, που ήταν όμως απαραίτητες για την τοπική και εθνική οικονομία.

Σήμερα, η Ελληνική δασοπονία και ο κύριος φορέας της στην Ελλάδα, η Δασική Υπηρεσία, με τα επιτεύγματα και την εμπειρία του 20^{ου} αιώνα ως κληρονομιά και με τη διαδικασία ανάρτησης και κύρωσης δασικών χαρτών να υλοποιείται με γοργούς ρυθμούς¹, μπροστά **στις νέες προκλήσεις** θα πρέπει:

- να συνδράμει ουσιαστικά στην υλοποίηση των **στόχων και των πολιτικών της ΕΕ και διεθνών οργανισμών**, πχ. Στρατηγική για τα Δάση της ΕΕ, Στρατηγική για το Κλίμα της ΕΕ, Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα της ΕΕ, αλλά και να υλοποιήσει τις επιταγές της εθνικής νομοθεσίας, υπό το πρίσμα της ικανοποίησης της πρόβλεψης περί δάσους-δημόσιου αγαθού και προσφοράς του στη σημερινή εποχή.
- να διατηρήσει και να αυξήσει το σημερινό **ποσοστό δασοκάλυψης** και να αυξήσει τις μακροπρόθεσμες δυνατότητες **δέσμευσης και ταμείωσης άνθρακα**,
- να συνεχίσει και να εξειδικεύσει την **υδρονομική διαχείριση** των δασών,
- να εξασφαλίσει την **αποκατάσταση των πληγέντων δασών** από οποιαδήποτε αιτία, με προτεραιότητα στα παρόχθια και υδροχαρή δάση, στους προστατευόμενους δασικούς τύπους οικοτόπων, στα περιστασιακά δάση και στα άλση,
- να υποστηρίξει ένα **άλλο μοντέλο δασοπονίας**, το οποίο υλοποιώντας τους παραπάνω στόχους θα διευρύνει τις δυνατότητες απασχόλησης πέρα από τη δασοπονία, σε άλλους τομείς της πρωτογενούς παραγωγής, όπως είναι οι νέες προοπτικές αξιοποίησης του ξύλου, η παραγωγή μη ξυλωδών δασικών προϊόντων, η εκτατική κτηνοτροφία, η θήρα και η δασική αναψυχή. Ένα νέο μοντέλο που θα δίνει πραγματικό προϊόν και πραγματική εργασία, που θα εξασφαλίζει παραγωγική ανασυγκρότηση και θα έχει αναπτυξιακή προοπτική.
- να υποστηρίξει τη **δημιουργία και ανόρθωση αστικών και περιστασιακών δασών**, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις όπως Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Πάτρα, κ.λπ.
- να υποστηρίξει την **έρευνα και την καινοτομία** στα σχετικά πεδία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και να αποκτήσει συστηματική παρουσία στις προσπάθειες στήριξης της δασοπονίας στην Ανατολική Μεσόγειο, λαμβάνοντας υπόψη τις σοβαρές απειλές της κλιματικής αλλαγής και της αλλαγής χρήσεων γης.

¹ Στις 21 Δεκεμβρίου 2017 η χώρα απέκτησε δασικούς χάρτες στο 32,2% της χώρας

Κρίσιμη προϋπόθεση υλοποίησης των στόχων αυτών είναι η συνέχεια και η συνέπεια στην εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης των μεσογειακών δασών² καθώς και η εισαγωγή δασικών διαχειριστικών πρακτικών, πέρα από τις “παραδοσιακές” δραστηριότητες της δασοπονίας. Μεγάλο μέρος των δασών της χώρας βρίσκονται μέσα σε βιοκλιματικές ζώνες με μεσογειακό ή με έντονα στοιχεία μεσογειακού χαρακτήρα. Σε αυτά τα δάση η παροχή άλλων υπηρεσιών, όπως η ρύθμιση του μικροκλίματος, το νερό, η προστασία της βιοποικιλότητας, η στήριξη της εκτατικής κτηνοτροφίας, η στήριξη της μελισσοκομίας και της παραγωγής άλλων μη ξυλωδών δασικών προϊόντων, οι δραστηριότητες αναψυχής (θήρα, ορειβασία, πεζοπορία, παρατήρηση και φωτογράφιση άγριας ζωής, αλιεία, κατασκήνωση κ.λπ.) έχουν ανάγκη την ένταξη τους σε μακροχρόνια σχεδιασμένη διαχείριση.

Ζητούμενο είναι επομένως η εφαρμογή μιας προσέγγισης της διαχείρισης των δασών με εφαρμογή σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο στο πρότυπο του λεπτομερούς τεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού, αλλά με αυξημένη ευελιξία και εμπλουτισμένο περιεχόμενο. Σε τοπικό επίπεδο, η διαχείριση των δασών γίνεται μέσα από τις δασοπονικές μελέτες, οι οποίες σήμερα επικαιροποιούνται ώστε να συμπεριλάβουν μελλοντικές ανάγκες και προκλήσεις.

Έχει έρθει η ώρα, με άλλα λόγια, η Ελληνική δασοπονία να περάσει στην υιοθέτηση ενός άλλου μοντέλου, ενός **μοντέλου «μεσογειακής δασοπονίας»:**

- ικανής να διαφοροποιείται ως προς τα **εργαλεία σχεδιασμού και τα μέσα** μεταξύ των δασών, ανάλογα με τις βιοκλιματικές ζώνες που αυτά απαντούν,
- προσαρμοσμένης στις **ιδιαιτερότητες των Ελληνικών μεσογειακών δασών** και ικανής να προσαρμόζεται στην κλίμακα του μεσογειακού τοπίου, αναγνωρίζοντας την ιστορικότητά του και σεβόμενη την τοπική γνώση στην διαχείρισή του, διατηρώντας έτσι το μωσαϊκό και την ποικιλία των χρήσεων γης
- ανοιχτή στη **συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες**, επιδεκτική στην υιοθέτηση παραδοσιακών και **καινοτόμων καλών πρακτικών**, που βασίζεται στη διεπιστημονικότητα και διευκολύνει την επιστημονική συνεργασία και έρευνα,
- που συμβάλλει στην **τοπική ανάπτυξη και απασχόληση** συνεισφέροντας σημαντικά στο ΑΕΠ,
- που αναγνωρίζει το **ρόλο των δημόσιων και μη δημόσιων δασών** στην επίτευξη των σκοπών της ΕΣΔ,
- που αναγνωρίζει το **ρόλο της βόσκησης** αγροτικών ζώων ως μέσο διαχείρισης των δασών,
- που θέτει ως στόχο τη **διατήρηση της μοναδικής παγκοσμίως βιοποικιλότητάς** τους σε επίπεδο γενετικών πόρων, ειδών, οικοσυστημάτων και τοπίων, ως κιβωτούς της βιοποικιλότητας της ΕΕ, που σε συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες και την πολυλειτουργικότητα που υποστηρίζουν μπορούν να δημιουργήσει νέες προοπτικές αξιοποίησής τους
- που αναγνωρίζει το **ρόλο της θήρας** ως εργαλείο περιβαλλοντικής διαχείρισης
- που προστατεύει τους **υγρότοπους και τις υγροτοπικές λειτουργίες** και τις ρεματιές και την παραποτάμια και παρόχθια βλάστηση και που αξιοποιεί τα **δασολιβαδικά συστήματα**,
- μιας δασοπονίας που θα αντιμετωπίζει τις **πυρκαγιές και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής** κυρίως μέσω της προληπτικής διαχείρισης και δευτερευόντως της καταστολής.

Η επίτευξη των φιλόδοξων αυτών αλλαγών, θα δημιουργήσουν βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ωφέλειες σε όλους τους τομείς σε περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο σε συγκεκριμένους στόχους και δείκτες (παρόμοια με τα κριτήρια και τους δείκτες αειφορικής διαχείρισης των δασών), οι οποίοι θα βρίσκονται σε ετήσιο απολογισμό και πιθανή αναθεώρηση. Ωφέλειες που θα γίνουν πιο άμεσα αντιληπτές από όσες και όσους ζουν κι εργάζονται κοντά στα δάση, αλλά έμμεσα θα ωφελήσουν το σύνολο της Ελληνική κοινωνίας.

Η επίτευξη τους εξαρτάται από την ποιότητα του στρατηγικού σχεδιασμού και τη δέσμευση όλων των κοινωνικών εταίρων να συμβάλλουν ενεργά σε ό,τι αναλογεί στο καθένα.

Για το λόγο αυτό το ΥΠΕΝ λαμβάνει την πρωτοβουλία σε συνεργασία με την Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής να καλέσει σε αυτή την προσπάθεια όλους όσους έχουν αρμοδιότητα ή ενδιαφέρον να συμβάλλουν στην Εθνική Στρατηγική για τα Δάση.

Η πρόσκληση για συμμετοχή στη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής, πέρα από τους θεσμικούς παράγοντες, αφορά όλους, από επαγγελματίες του χώρου και επιστήμονες ως τους απλούς πολίτες, τους λάτρεις της φύσης και όλους όσους με οποιονδήποτε τρόπο επηρεάζουν ή επηρεάζονται από την κατάσταση των δασών.

²Με τον όρο «Δάση» νοούνται οι φυσικές περιοχές που περιγράφονται στο άρθρο 3 παράγραφοι 1 έως και 5 του Ν. 998/79, όπως ισχύει